

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Kształcenia Zawodowego

DSKKZ-WKD.053.2.2024.DI

Warszawa, 09 września 2024 r.

Szanowny Panie,

odpowiadając na petycję w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, złożoną 12 czerwca 2024 r., Departament Kształcenia Zawodowego Ministerstwa Edukacji Narodowej uprzejmie informuje.

1. Na wstępie należy zauważyć, że regulacje dotyczące kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych zawarte w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe¹ (dalej: ustawa Prawo oświatowe) – w tym także przepisy wydane na podstawie art. 117 ust. 5 tej ustawy – dotyczą kształcenia prowadzonego przez publiczne i niepubliczne jednostki systemu oświaty w formach pozaszkolnych określonych w art. 117 ust. 1a tej ustawy. Przepisy te nie dotyczą natomiast kursów i szkoleń prowadzonych przez prywatne i publiczne podmioty niebędące jednostkami systemu oświaty. Zgodnie bowiem z wolą ustawodawcy przepisów ustawy Prawo oświatowe (w tym także przepisów aktów wykonawczych wydanych na podstawie upoważnień zawartych w tej ustawie) nie stosuje się do kształcenia realizowanego w formach i na zasadach określonych w odrębnych przepisach oraz do działalności oświatowej, o której mowa w art. 170 ust. 2 tej ustawy, obejmującej prowadzenie kursów i szkoleń na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców², chyba że przepis szczególny stanowi inaczej³.

2. Jednostkami powołanymi w systemie oświaty do prowadzenia w formach pozaszkolnych kształcenia umożliwiającego uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych są placówki kształcenia ustawicznego, centra kształcenia zawodowego i branżowe centra umiejętności, o którym mowa w art. 2 pkt

¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.

² Dz.U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.

³ Art. 117 ust. 4 ustawy Prawo oświatowe.

4 ustawy Prawo oświatowe⁴. Katalog form pozaszkolnych określony w art. 117 ust. 1a ustawy Prawo oświatowe obejmuje:

- kwalifikacyjne kursy zawodowe,
- kursy umiejętności zawodowych,
- kursy kompetencji ogólnych,
- kursy, inne niż ww., umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych,
- turnusy dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników,
- branżowe szkolenia zawodowe.

Mając na względzie potrzebę zapewnienia szerokiej i zróżnicowanej oferty form pozaszkolnych, w celu zagwarantowania powszechnego dostępu do kształcenia umożliwiającego uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych, ustawodawca upoważnił także szkoły prowadzące kształcenie zawodowe⁵, do prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych oraz turnusów dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników⁶, a ponadto dopuścił możliwość prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych przez podmioty niebędące jednostkami systemu oświaty, tj. przez:

- instytucje rynku pracy prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową, wymienione w⁷:
 - art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁸, tj. publiczne służby zatrudnienia i Ochotnicze Hufce Pracy,
 - art. 6 ust. 1 pkt 3-6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. agencje zatrudnienia, instytucje szkoleniowe, instytucje dialogu społecznego, instytucje partnerstwa lokalnego, jeżeli posiadają akredytację kuratora oświaty;
- podmioty prowadzące oświatową działalność gospodarczą, o której mowa w art. 170 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe, jeżeli posiadają akredytację kuratora oświaty.

Poszczególne rodzaje form pozaszkolnych prowadzonych w ramach systemu oświaty zdefiniowano, co do zasady, w art. 4 pkt 35, 35a, 35b, 35c i 35d ustawy Prawo oświatowe poprzez wskazanie, iż punktem odniesienia dla realizowanego w danej formie pozaszkolnej programu nauczania musi być odpowiedni zakres określonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego (kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, turnusy dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników), podstawy programowej kształcenia ogólnego (kursach kompetencji ogólnych), albo odpowiedni zakres wiedzy lub umiejętności zawodowych w zakresie jednej z dziedzin zawodowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 46c ust. 1 ustawy Prawo oświatowe⁹ (branżowe szkolenia zawodowe). W odniesieniu do formy pozaszkolnej ujętej w pkt 5 katalogu zawartego w art. 117 ust. 1a ustawy Prawo oświatowe wskazano natomiast, iż jest to kurs umożliwiający uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych, inny niż kursy wymienione w pkt 1-3 tego katalogu. Oznacza to, że program nauczania realizowany na takim kursie nie opiera się na podstawach

⁴ Art. 4 pkt 30 i 31 oraz art. 117 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe.

⁵ Branżowa szkoła I stopnia, technikum, branżowa szkoła II stopnia, szkoła policealna.

⁶ Art. 117 ust. 2, 2a i 2c ustawy Prawo oświatowe.

⁷ Art. 117 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy Prawo oświatowe.

⁸ Dz.U. z 2024 r. poz. 475, z późn. zm.

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 września 2023 r. w sprawie wykazu dziedzin zawodowych wraz z przyporządkowanymi do nich zawodami określonymi w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. poz. 2059).

programowych określonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych¹⁰, wydanym na podstawie art. 117 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe, wskazano, że kurs, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 5 powołanej ustawy, jest prowadzony według programu nauczania uwzględniającego treści:

- ustalone przez podmiot prowadzący dany kurs, tj. odpowiednio placówkę kształcenia ustawicznego, centrum kształcenia zawodowego lub branżowe centrum umiejętności, albo
- określone w przepisach dotyczących uzyskiwania i uzupełniania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmiany kwalifikacji zawodowych.

Jako przykład kursu, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 5 ustawy Prawo oświatowe, prowadzonego w oparciu o przepisy dotyczące uzyskiwania i uzupełniania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmiany kwalifikacji zawodowych, można wskazać:

- kurs doskonalący, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 stycznia 2016 r. w sprawie szczegółowej tematyki, formy oraz czasu trwania kursu doskonalącego umiejętności kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej¹¹,
- szkolenia operatorów maszyn prowadzone na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 20 września 2001 r. w sprawie w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych¹²,
- kursy dla członków służb zabezpieczających imprezy masowe prowadzone w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 sierpnia 2011 r. w sprawie wymogów, jakie powinni spełniać kierownik do spraw bezpieczeństwa, służby porządkowe i służby informacyjne¹³.

3. W świetle przedstawionych powyżej uwarunkowań prawnych należy stwierdzić, że nietrafna i niezasadna jest teza, iż tylko w przypadku kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych, kursów kompetencji ogólnych, turnusów dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników oraz „branżowych szkoleń umiejętności” (...) „chodzi o pozyskanie pewnych kompetencji potwierdzonych urzędowymi dokumentami”, zaś w przypadku kursu, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 5 ustawy Prawo oświatowe, „egzamininy przeprowadzane na koniec mają bardziej wewnętrzny charakter” i tym samym „wymóg przeprowadzenia zaliczenia stacjonarnego jest w tym przypadku zbyt wórowany”.

Każdej osobie, która ukończyła daną formę pozaszkolną, wydawany jest dokument potwierdzający odbycie kształcenia, o którym mowa w § 11 ust. 2, § 13 ust. 2, § 15 ust. 2, § 20 ust. 1, § 22 ust. 4, § 23 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, tj. odpowiednio zaświadczenie o ukończeniu danego kursu, zaświadczenie o ukończeniu turnusu dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników, branżowy certyfikat umiejętności. Dokumenty te nie mają statusu dokumentów urzędowych, o których mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁴, jak również

¹⁰ Dz.U. poz. 2175.

¹¹ Dz.U. poz. 103.

¹² Dz.U. z 2018 r. poz. 583, z późn. zm.

¹³ Dz.U. z 2023 r. poz. 1739.

¹⁴ Dz.U. z 2024 r. poz. 750, z późn. zm.

nie są dokumentami potwierdzającymi kwalifikacje zawodowe¹⁵. W obszarze oświaty (kształcenie na poziomie szkolnictwa branżowego, tj. w zakresie zawodów nauczanych w szkołach branżowych I i II stopnia, technikach i szkołach policealnych) dokumenty potwierdzające kwalifikacje zawodowe wydają okręgowe komisje egzaminacyjne po przeprowadzeniu egzaminu¹⁶.

Tak więc ranga dokumentów uzyskiwanych po ukończeniu kształcenia prowadzonego w poszczególnych formach pozaszkolnych jest taka sama: potwierdzają one uczestnictwo w danym kursie (turnusie, szkoleniu) i odbycie kształcenia w zakresie określonym w programie nauczania.

4. Stosownie do postanowień art. 117 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe kształcenie w formach pozaszkolnych może być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Określenie warunków, organizacji i trybu prowadzenia kształcenia ustawicznego w poszczególnych formach pozaszkolnych oraz sposobów potwierdzania efektów kształcenia uzyskanych w wyniku ukończenia danego rodzaju formy pozaszkolnej pozostawiono w gestii ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania¹⁷. Realizując ustawowe upoważnienie z uwzględnieniem dbałości o zapewnienie skuteczności kształcenia, rozumianej jako osiąganie zakładanych efektów kształcenia, w § 24 ust. 5 i 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych zastrzeżono, iż zaliczenie kształcenia prowadzonego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, a także turnusy doksztalcenia teoretycznego młodocianych pracowników oraz zajęcia praktyczne i laboratoryjne realizowane w ramach pozostałych form pozaszkolnych, nie mogą odbywać się z wykorzystaniem tych metod i technik.

Wymóg przeprowadzenia zaliczenia kształcenia w tradycyjnej formie bezpośredniej dotyczy każdego rodzaju formy pozaszkolnej wskazanej w art. 117 ust. 1a ustawy Prawo oświatowe, co – jak wskazano powyżej – wynika z potrzeby zapewnienia należytej skuteczności kształcenia w formach pozaszkolnych, a także dostosowania form i metod tego kształcenia do potrzeb i możliwości słuchaczy.

Należy ponadto zauważyć, iż w przypadku kursu, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 5 ustawy Prawo oświatowe, prowadzonego według programu nauczania, o którym mowa w § 23 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, sposób zaliczenia i wzór dokumentu wydawanego po ukończeniu kursu są najczęściej określone w przepisach stanowiących podstawę dla opracowania programu nauczania realizowanego na kursie. W przypadku takiego kursu zaświadczenie, o którym mowa w § 23 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, wydaje się na wniosek osoby, która ukończyła dany kurs.

5. W świetle przedstawionego powyżej stanu prawnego i faktycznego należy zatem stwierdzić, iż obecnie nie istnieją przesłanki uzasadniające podjęcie działań legislacyjnych na rzecz odrębnego uregulowania kwestii dotyczących sposobu potwierdzania efektów

¹⁵ Vide: ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o dokumentach publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1394, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2019 r. w sprawie wykazu dokumentów publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2403, z późn. zm.).

¹⁶ Są to: świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie, certyfikat kwalifikacji zawodowej, dyplom potwierdzający kwalifikację zawodową, dyplom zawodowy – wzory tych dokumentów określają przepisy wydane na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2030).

¹⁷ Art. 117 ust. 5 pkt 2 i 3 ustawy Prawo oświatowe.

kształcenia uzyskanych w wyniku ukończenia kursu, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 5 ustawy Prawo oświatowe.

Z poważaniem

Anna Wiśniewska
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/